

Järvenpään Sävelpuiston asemakaavan muutosalueen kasvillisuus selvitys vuonna 2020

Elina Manninen

Järvenpään Sävelpuiston asemakaavan muutosalueen kasvillisuus selvitys vuonna 2020

Elina Manninen

Sisällys

1.	Johdanto.....	1
2.	Tulokset.....	3
3.	Suosituksset.....	7
4.	Kirjallisuus.....	7
	Liite 1. Menetelmäkuvaus.....	9

1. Johdanto

Faunatica Oy teki kesällä 2020 Järvenpään kaupungin (kaupunkikehitys/ kaavoitus ja liikenne) toimeksiannosta asemakaavatasoisen kasvillisuus selvityksen Sävelpuiston asemakaavan muutosalueella. Selvitystä on tarkoitus hyödyntää tausta- ja suunnittelutietona Sävelpuiston asemakaavan muutostyössä sekä alueelle laadittavissa katu- ja puistosuunnitelmissa (ks. Järvenpään kaupunki 2020).

Selvityksessä tarkastettiin alueelta aiemmin paikannettujen ojatädykkeen (*Veronica beccabunga*) esiintymien tila (Faunatica 2007–2009, Manninen 2016). Ojatädyke on alueellisesti uhanalainen (RT) ja silmälläpidettävä (NT) laji. Lisäksi kartoitettiin, esiintyykö selvitysalueella muita huomionarvoisia putkilokasvilajeja. Selvitysalueen rajausta ja aiemmin paikannettujen ojatädykkeesiintymien sijainnit on esitetty kuvassa 1.

0 50 100 m

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti ja rajaus sekä aiemmissä selvityksissä paikannettujen ojatädykeesiintymien sijainnit.

2. Tulokset

Selvitysalueen kahdesta aiemmin havaitusta ojatädyke-esiintymästä on jäljellä enää itäisempi (kuvat 2 ja 3). Läntisempi esiintymä Sibeliuksenväylän ja Sipoontien risteuksen ojassa todettiin hävinneeksi jo vuoden 2016 selvityksessä (Manninen 2016). Nykyisin paikalla kasvaa korkeaa ruoho- ja heinäkavillisuutta ja tiheää pajukkoa.

Myös jäljellä oleva Sipoontien kevyenliikenteenväylän varrella ojassa sijaitseva ojatädyke-esiintymä on tukahtumassa korkeaan ja rehevään ruohokavillisuuteen (kuvat 4 ja 5). Ojatädykkeen versoja piti etsiä siirtämällä sivuun muita kasveja. Yhteensä paikalla oli n. 30 ojatädykeyksilöä.

Selvitysalueella ei havaittu muita ojatädykkeen esiintymiä eikä muitakaan valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaisia, silmälläpidettäviä, rauhoitettuja tai harvinaisia putkilokasvilajeja eikä myöskään Suomen kansainvälisiä vastuulajeja tai luontodirektiivin liitteen IV(b) putkilokasvilajeja.

Selvitysalueella kasvaa runsaasti haitallisia vieraskasvilajeja. Komealupiinia (*Lupinus polyphyllus*) kasvaa kaikkialla selvitysalueen pellon pientareilla sekä myös Sibeliuksenväylän pientareilla ja ojanpenkalla. Selvitysalueen itälaidalla tavattiin karhunköynnöstä (*Convolvulus sepium*) ja jättipalsamia (*Impatiens glandulifera*). Sibeliuksenväylän varrella kasvaa lisäksi isotuomipihlajaa (*Amelanchier spicata*) ja matonpesupaikan alueella terttuseljää (*Sambucus racemosa*).

0 50 100 m

Kuva 2. Selvitysalueen ainoa jäljellä oleva ojatädyke-esiintymä sijaitsee Sipoontien kevyenliikenteenväylän varren ojassa (ks. kuvat 4 ja 5).

Kuva 3. Oijatädykkeitä selvitysalueella.

Kuva 4. Oijatädykkeet ovat tukahtumassa muiden, korkeakasvuisempien kasvien alle.

Kuva 5. Ojatydyke-esiintymä sijaitsee kevyenliikenteenväylän varrella ojassa, jonka ympäristössä kasvaa korkeaa ruohokasvillisuutta.

3. Suositukset

Ojatädykkeen esiintymää tulee hoitaa kitkemällä tai niittämällä säännöllisesti muita, korkeampia ruohoja, erityisesti maitohorsmaa (*Chamaenerion angustifolium*) ja komealupiinia. Ilman hoitotoimia esiintymä on vaarassa hävitä, kuten kävi Sibeliuksenväylän ja Sipoontien risteyksessä sijainneelle esiintymälle. Järvenpäässä on mahdollisesti jäljellä vain yksi toinen ojatädykkeen esiintymä, joka löydettiin Sipoontien varrelta vuonna 2016 muutama sata metriä itään tämän selvityksen esiintymästä (Manninen 2016). Ainakaan Suomen Lajitietokeskuksen (2020) tietokannoissa ei ole havaintoja ojatädykkeestä Järvenpään alueella. Tämän edellä mainitun toisen esiintymän tilasta ei ole tuoreita tietoja.

Selvitysalueen vieraskasvilajien esiintymiä tulisi torjua mahdollisuuksien mukaan. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota komealupiiniin ja jättipalsamiin, jotka ovat vieraslajiasetuksen (704/2019) mukaisesti kansallisesti merkityksellisiä haitallisia vieraslajeja.

4. Kirjallisuus

Faunatica Oy 2007–2009: Järvenpään kasvillisuuskartoituksen (biotooppikuviot) tulokset vuosina 2007–2009. – Tiedot Järvenpään luontotietojärjestelmässä.

Huttunen, A. & Pahtamaa, T. 2002: Luontoselvitykset yleis- ja asemakaavoissa. – Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen moniste 24.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus.

Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.) 1998: Retkeilykasvio. – Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 4. täysin uudistettu painos.

Järvenpään kaupunki 2020: Sävelpuisto. – Internet-sivut, [https://www.jarvenpaa.fi/--S%C3%A4velpuisto--/sivu.tmpl?sivu_id=10544], viitattu 8.9.2020.

Kemppainen, E. 2013: Kiireellisesti suojeltavat lajit. – Internet-sivut: <http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B3AB3CDC7-EBF3-437F-A85A-D5423E52A274%7D/59618>. – Käytetty 9.1.2019.

Luonnontieteellinen keskusmuseo 2020: Kasviatlas. -- internet-sivut [<http://kasviatlas.fi/>], Helsingin Yliopisto.

Manninen, E. 2016: Järvenpään huomionarvoisten kasvillisuuskohteiden ja putkilokasviesiintymien tilan tarkastukset vuonna 2016. – Faunatican raportteja 50/2016.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017, Ympäristöministeriö, Helsinki.

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

- Ryttäri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. (toim.). 2012: Suomen uhanalaiset kasvit. – Tammi, Helsinki.
- Suomen Lajitietokeskus 2020: Suomen Lajitietokeskus/FinBIF. – [<https://laji.fi/>] (haettu 21.7.2020).
- Suomen ympäristökeskus 2013: Kansainväliset vastuulajit. – [http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Uhanalaiset_lajit/Kansainvaliset_vastuulajit] viitattu 10.9.2020.
- Vieraslajiasetus 704/2019: Helsingissä 23 päivänä toukokuuta 2019 annettu Valtioneuvoston asetus vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta – [<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190704>], viitattu 16.10.2019.
- Vieraslajilaki 1709/2015: Helsingissä 30 päivänä joulukuuta 2015 annettu laki vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta. – [<http://finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20151709>], viitattu 16.10.2019
- Vieraslajiportaali 2020: <http://vieraslajit.fi/>, viitattu 8.9.2020.
- Ympäristöhallinto 2019a: Alueellisesti uhanalaisista lajeista. – Internet-sivut, [https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Uhanalaiset_lajit/Suomen_lajien_Punainen_lista_2019/Alueellisesti_uhanalaisista_lajeista], viitattu 10.9.2020.
- Ympäristöhallinto 2019b: Rauhoitetut lajit. – Internet-sivut, [https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Rauhoitetut_lajit], viitattu 10.9.2020.
- Ympäristöhallinto 2020: Hertta-tietojärjestelmä (Eliölajit-osio): Ympäristöhallinnon tiedot uhanalaisten, silmälläpidettävien, rauhoitettujen, luontodirektiivin lajien ja alueellisesti uhanalaisten lajien esiintymistä. – Sähköinen aineisto. [tiedot poimittu 2.6.2020 / Heidi Kaipainen-Väre]
- Ympäristöministeriö 2020: EU:n luonto- ja lintudirektiivit. – Ympäristöministeriö. [http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Luonnon_monimuotoisuus/Lajien_suojelu/EUn_lintu_ja_luontodirektiivit], viitattu 10.9.2020.

Liite 1. Menetelmäkuvaus

Selvityksen lähtötietoihin kuuluivat seuraavat aineistot:

- Maanmittauslaitoksen kartta-aineistot ja ilmakuvat
- Aiemmat selvitykset alueelta (Faunatica 2007–2009, Manninen 2016)
- Sävelpuiston asemakaavan muutostyön kaavaluonnoskartat ja kaavaselostukset sekä muut tausta-aineistot (Järvenpään kaupunki 2020)
- Hertta-tietokannan tiedot uhanalaisista ja muista huomionarvoisista lajeista (Ympäristöhallinto 2020)
- Suomen Lajitietokeskuksen (2020) tietokantojen havainnot alueelta ja sen lähiympäristöstä

Tietoja on käytetty sekä 1) maastotöiden tukena että 2) raportointivaiheessa luontoarvojen arvioinnissa ja luontoarvoihin kohdistuvien mahdollisten vaikutusten arvioinnissa.

Uhanalaiset ja muut huomionarvoiset lajit on listattu teoksissa Rassi ym, 2010, Rytteri ym. 2012, Kempainen 2013, Suomen ympäristökeskus 2013, Ympäristöhallinto 2019a ja b, Nieminen & Ahola 2017, Hyvärinen ym. 2019, Ympäristöministeriö 2020.

Työssä noudatettiin soveltuvin osin mm. teosten Huttunen & Pahtamaa (2002) ja Söderman (2003) ohjeistuksia ja määrittelyjä huomioitavista luontoarvoista.

FM, kasvibiologi Elina Manninen teki maastotyöt 30.7.2020, jolloin suurin osa putkilokasvilajistosta on havaittavissa ja helposti tunnistettavissa. Selvitysalue kierrettiin jalan kattavasti läpi kasvillisuutta ja elinympäristöjä havainnoiden. Peltoa ei kartoitettu, mutta kaikki pellon pientareet ja ojat kierrettiin läpi. Muutenkaan mikään olennainen osa alueesta ei jäänyt havainnoimatta, ja kaikki potentiaalisesti huomionarvoiset kohteet kartoitettiin. Selvitysalue ja kasviesiintymät valokuvattiin kattavasti. Paikannuksessa käytettiin apuna tarkkuus-GPS-laitetta (Trimble Geo7X), jolla päästiin korkean peittävän puuston alueella 1–6 metrin tarkkuuteen ja muilla alueilla alle kahden metrin tarkkuuteen.

Kasvilajit määritettiin paikan päällä. Määrittämissä käytettiin Retkeilykasviota (Hämet-Ahti ym. 1998). Putkilokasvien nimistö on Kasviatlaksen (Luonnontieteellinen keskusmuseo 2020) mukainen.

Paikkatiedon ja kartta-aineiston käsittely tehtiin ESRI ArcGis-ohjelmistolla; rajauksien tekemisessä ja tulkinnoissa apuna käytettiin tarvittaessa myös ilmakuvatarkastelua (pohjakartat ja ilmakuvat: © Maanmittauslaitos).